

УДК 327.5:341.3(470+477)

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.7016665>

I.V. ЗОЗУЛЯ,

професор кафедри криміналістики, судової експертології та домедичної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, м. Харків, Україна; e-mail: journals@meta.ua; ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3507-0012>

ГЛОБАЛЬНИЙ, РЕГІОНАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

I.V. ZOZULIA,

Professor, Chair of Criminalistics, Forensic Expertise and Pre-Medical Training, Kharkiv National University of Internal Affairs, Doctor of Law, Professor, Kharkiv, Ukraine; e-mail: journals@meta.ua; ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3507-0012>

GLOBAL, REGIONAL AND NATIONAL DIMENSIONS OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS), КЛЮЧОВІ СЛОВА (KEY WORDS)

Постановка проблеми. Поява потреби у більш точному визначенні глобальних, регіональних і національних вимірів теперішньої російсько-української війни та їх систематизації пов'язана зі зростанням міжнародного інтересу до російсько-українського конфлікту та його впливу на світову політику та геополітичну ситуацію. Їх уточнення може мати важливе значення для розуміння подій в Україні та їх впливу на регіональну безпеку та стабільність, бути корисними для розробки стратегій та політик відносно цього конфлікту, як на національному, так і на міжнародному рівнях. **Метою** статті є визначення основних складових глобального, регіонального та національного виміру російсько-української війни. Використані такі **методи**: міждисциплінарний підхід – для розуміння різних вимірів конфлікту та його впливу на різні сфери життя під час війни; критичний аналіз – для розуміння викликів, що постають у процесі розв'язання конфлікту; ретроспективний аналіз – для вивчення причин і наслідків триваючої російсько-української війни та прийняття заходів запобігання аналогічних ситуацій у майбутньому; концептуальний аналіз – для дослідження різних поглядів і підходів пошуку шляхів врегулювання конфлікту та подальшого відродження України. **Результати.** Визначено глобальний вимір російсько-української війни, зокрема, ознаки, форми, прояви та елементи глобального виміру війни, зміст глобального виміру війни для України та можливості розв'язання війни між росією та Україною; небезпека глобального виміру війни для України та особливості війни між росією та Україною; шляхи запобігання небезпеці поширення глобального виміру війни для України та наслідки воєнного конфлікту між росією та Україною. Визначено регіональний вимір російсько-української війни, зокрема, регіональні конфлікти, що мали місце в Україні, сутність та небезпека регіонального виміру війни для України, шляхи запобігання небезпеці регіонального виміру війни для України. Визначено національний вимір російсько-української війни, особливості та ознаки національного виміру війни, дій Україні під час війни, розглянуті питання, як Україні перемогти росію у війні та як Україна може відродитись після війни. **Висновки.** Показано, що глобальний вимір війни для України полягає в загрозі територіальній цілісності та суверенітету держави, а також загрозі міжнародній безпеці та стабільності. Небезпека глобального виміру війни для України полягає в загрозі національній безпеці та територіальній цілісності держави. Небезпека поширення глобального виміру війни для України запобігається розвитком дипломатичних зусиль, забезпеченням безпеки на кордонах, національним єднанням та готовністю населення до небезпек війни, вдосконаленням системи національної безпеки та оборони. Показано, що наслідки воєнного конфлікту між росією та Україною мають країновий та регіональний вимір. Російсько-українська війна є важливим елементом регіональної безпеки та стабільності. Україна була свідком кількох регіональних конфліктів, які мають важливе значення для місцевих жителів та міжнародної спільноти. Регіональний вимір війни для України полягає в тому, що конфлікти відбуваються на її території та в її прилеглих регіонах, спричиняють гуманітарну кризу та порушують права людини. Запобігання небезпеці регіонального виміру війни для України можливе прийняттям комплексу заходів забезпечення миру та стабільності на території країни та її прилеглих регіонах. Показано, що національний вимір війни включає в себе різні аспекти національної ідентичності та інтересів країни, включаючи культурні, соціальні, економічні та політичні фактори. Під час війни успішна їй протидія та захист національних інтересів України вимагає комплексної стратегії, яка включає в себе не тільки

військову, але й дипломатичну, економічну та соціальну складові. Щоб Україна перемогла росію у війні, вона повинна змінити свою стратегію та підвищити ефективність військової діяльності. Для відродження України після завершення війни Україна повинна зосередитись на реконструкції та відновленні економіки, соціальної та політичної стабільності.

Ключові слова: російсько-українська війна; оцінка стану держави; національна та міжнародна безпека; завдання перемоги та відродження України

Problem statement. The emergence of the need for a more precise definition of the global, regional, and national dimensions of the current Russian-Ukrainian war and its systematization is connected with the growing international interest in the Russian-Ukrainian conflict and its impact on world politics and the geopolitical situation. Their clarification may be important for understanding the events in Ukraine and their impact on regional security and may stability and be useful for the development of strategies and policies on this conflict, both at the national and international levels. The **purpose** of this article is to determine the main components of the global, regional, and national dimensions of the Russian-Ukrainian war. The following **methods** are used: an interdisciplinary approach – to understand the various dimensions of the conflict and its impact on various spheres of life during the war; critical analysis – to understand the challenges that arise in the process of conflict resolution; retrospective analysis - to study the causes and consequences of the ongoing Russian-Ukrainian war and take measures to prevent similar situations in the future; conceptual analysis – for the study of different views and approaches to finding ways to resolve the conflict and the further revival of Ukraine. **Results.** The global dimension of the Russian-Ukrainian war is determined, in particular, by the signs, forms, manifestations, and elements of the worldwide size of the war, the content of the global dimension of the war for Ukraine and the possibility of resolving the war between Russia and Ukraine. The global dimension of the Russian-Ukrainian war is determined, in particular, by the signs, forms, manifestations, and elements of the worldwide size of the war the content of the global dimension of the war in Ukraine and the possibility of resolving the war between Russia and Ukraine; the danger of the global dimension of the war for Ukraine and the specifics of the war between Russia and Ukraine; ways to prevent the danger of spreading the global dimension of the war for Ukraine and the consequences of the military conflict between Russia and Ukraine. The regional dimension of the Russian-Ukrainian war is defined, in particular, by the regional conflicts that took place in Ukraine, the essence and danger of the regional dimension of the war for Ukraine, and ways to prevent the danger of the regional dimension of the war for Ukraine. The national dimension of the Russian-Ukrainian war, the features and signs of the national dimension of the war, the actions of Ukraine during the war, the issues of how Ukraine can defeat Russia in the war and how Ukraine can be revived after the war are considered. **Conclusions.** It is shown that the global dimension of the war for Ukraine is a threat to the territorial integrity and sovereignty of the state, as well as a threat to international security and stability. The danger of the global dimension of the war for Ukraine lies in the threat to national security and territorial integrity. The risk of spreading the global dimension of the war for Ukraine is prevented by the development of diplomatic efforts, ensuring security at the borders, national unity, and readiness of the population for the dangers of war, and improving the national security and defense system. The consequences of the military conflict between Russia and Ukraine have national and regional dimensions. The Russian-Ukrainian war is an important element of regional security and stability. Ukraine has witnessed several regional conflicts that are important to residents and the international community. The regional dimension of the war for Ukraine is that the conflicts occur on its territory and in its neighboring regions, causing a humanitarian crisis and violating human rights. Prevention of the danger of the regional dimension of the war for Ukraine is possible by adopting a set of measures to ensure peace and stability on the territory of the country and its adjacent regions. It is shown that the national dimension of war includes various aspects of a country's national identity and interests, including cultural, social, economic and political factors. During the war, successful opposition to it and protection of Ukraine's national interests requires a comprehensive strategy that includes not only military, but also diplomatic, economic, and social components. For Ukraine to defeat Russia in the war, it must change its strategy and increase the effectiveness of its military activities. To revive Ukraine after the end of the war, Ukraine must focus on the reconstruction and restoration of the economy, and social and political stability.

Keywords: Russian-Ukrainian war; assessment of the state of the country; national and international security; the task of victory and revival in Ukraine

Постановка проблеми

В останні часи з'явилася потреба у більш точному визначенні глобальних, регіональних і національних вимірів теперішньої російсько-української війни та їх систематизації. Поява такої потреби була пов'язана зі зростанням міжнародного інтересу до російсько-українського

конфлікту та його впливу на світову політику та геополітичну ситуацію. Крім того, уточнення цих аспектів може мати важливе значення для розуміння подій в Україні та їх впливу на регіональну безпеку та стабільність. Такі визначення можуть бути корисними для розробки стратегій та політик відносно цього конфлікту, як на наці-

ональному, так і на міжнародному рівнях.

Як сьогодні зазначає В. Яремчук, українське суспільство набуло "високого рівня консолідації українців (об'єднання соціуму в ім'я досягнення загальної мети, як вирішальної основи самозбереження нації), утвердження феноменів солідарності (наявність узгоджених інтересів, гармонійного поєднання суспільного та особистого) та соборності (як вияву етнонаціонального консолідуючого процесу, примату територіальної цілісності країни), що базувалися на вкорінених державницьких та духовно-культурних традиціях українців, усвідомлені ними своєї унікальності, наступності та нерозривного зв'язку поколінь зі своїм генетичним корінням, об'єднанням навколо спільного стрижня, яким є українська держава", що, за Г. Зеленько, вплинуло "на істотне прискорення процесів націєтворення" [1].

Ще до початку широкомасштабного вторгнення росії до України, у 2021 році М. Хилько щодо мотивації, потенціалу та перспектив розвитку взаємин між державами зазначав, що "Україна та росія мають асиметричні потенціали у військовому, економічному, демографічному та інших вимірах, і в осяжній перспективі цього не змінити" [2, с.4]; "міжнародний чинник в українсько-російських відносинах має одразу кілька вимірів, пов'язаних із визначенням Україною та росією своїх національних інтересів, стратегічним баченням власного місця у системі міжнародних відносин, взаємин із міжнародними альянсами та окремими державами [2, с.6]; "Україні, на жаль, наразі складно конкурувати з росією в економічному вимірі, тому, попри триваючу війну, сотні тисяч українських громадян продовжують працювати в РФ" [2, с.20]. Такий висновок у певному сенсі міг би бути схарактеризований своєрідною історичною домінантністю росії, зарозумілим превалюванням відчуття її власної переваги та великодержавності, а в кінцевому рахунку – й побудником цієї ганебної, поперед усього, для самої росії, військової агресії.

Саме тому, сьогодні, під час трагічної для України річниці, слід виходити з реальної оцінки військово-політичного та економічного стану нашої держави, допомоги її партнерів з нейтралізації наслідків агресії, перспектив і потреб у скорішому майбутньому відновленні України. Тобто, відповісти на питання, якою є сучасна Україна під час агресії, як та яким чином вона здатна протистояти ворожій навалі та відродитись. Така оцінка є ключовою для розуміння того, які проблеми потрібно вирішувати та які перспективи маємо на майбутнє.

У певній мірі це може бути розглянуто з *врахуванням глобальних, регіональних й національних вимірів*, які В.П. Горбулін в інформаційному дискурсі, як головні, розподіляє на глобальний, міждержавний (російсько-український) і локальний (внутрішньоукраїнський) виміри (рівні), і вказує на їх пов'язаність з різними, часто контрверсійними, інтерпретаціями подій [3, с.44]. І якщо, станом на 2017 рік, там зазначалось, що "російсько-український конфлікт є локалізованим і охоплював Кримський півострів та ОРДЛО", то сьогодні він підпадає під міждержавний та глобальний виміри.

Під *системою вимірів* М. Згуровський розуміє індекси та індикатори кількісного та якісного оцінювання певного процесу, що інформаційно повно та адекватно його представляють [4]. Звідси, *глобальний вимір процесу* (події), це міжнародно визнаний рівень (відлік, стан), на якому за всесвітньо визнаною якістю відбувається чи якого сягає певний процес (подія). Аналогічно, *регіональний* (міждержавний) та *локальний* (внутрішньодержавний) *виміри* представлені відповідними рівнями.

Як зазначає О.А. Брусенцева, "глобалізація є визначальною складовою у процесі формування єдиного гео економічного простору, як вирішальний фактор, що забезпечує консолідацію економічних, фінансових, політично-правових, соціально-культурних, науково-технічних і екологічних елементів національних господарств" [5, с.840]. Глобалізація передбачає взаємодію та об'єднання систем у світову систему й характеризується глобальним забарвленням, глобальним впливом, глобальною оцінкою тощо.

На думку О.М. Чальцевої, "глобальні тенденції об'єктивно сприяють змінам на різних просторових і змістовних рівнях публічної політики: національному, регіональному, транснаціональному в інституційному, ідеологічному, інформаційному та практичному сенсі" [6, с.133]. В глобальному вимірі в перспективі для України, як на нас, можна було би розглянути, враховуючи її певну успішність на міжнародній сфері, модель американської ідентичності з відповідними етичними, релігійними, політико-правовими та економічними параметрами [7]. Але, станом на сьогодні, Україна ще має подолати наслідки військової агресії та економічної розрухи, в тому числі й обумовленій розпочатим у 2015 році "втручанням в роботу систем автоматичного дистанційного управління енергетичною інфраструктурою" – так званий "енергетичний вимір" [3, с.298-299] – та прямим бомбардуванням цієї

ж критичної енергетичної інфраструктури у 2022–2023 роках.

Таким чином, *метою статті* є визначення основних складових глобального, регіонального та національного виміру російсько-української війни. Її *новизна* полягає в систематизації основних складових глобального, регіонального та національного виміру російсько-української війни. *Завданням статті* є визначення глобального виміру російсько-української війни, зокрема, ознак, форми, проявів та елементів глобального виміру війни, змісту глобального виміру війни для України та можливості розв'язання війни між росією та Україною; небезпеки глобального виміру війни для України та особливостей війни між росією та Україною; шляхів запобігання небезпеки поширення глобального виміру війни для України та наслідків воєнного конфлікту між росією та Україною. Визначення регіонального виміру російсько-української війни, зокрема, регіональних конфліктів, що мали місце в Україні, небезпеки регіонального виміру війни для України, шляхів запобігання небезпеці регіонального виміру війни для України. Визначення національного виміру російсько-української війни, особливостей та ознак національного виміру війни, дій Україні під час війни, як Україні перемогти росію у війні та як Україна може відродитись після війни¹.

Глобальний вимір російсько-української війни

Глобальний вимір війни – це поняття, яке використовується для опису міжнародних конфлі-

¹ Розглянуті далі глобальні, регіональні та національні виміри російсько-української війни, як близькі за критеріями, можуть іноді дублюватися за переліком і змістом їх елементів. Це означає, що російсько-українська війна має глобальні, регіональні та національні виміри, які можуть бути досліджені окремо. Проте, ці виміри є близькими за критеріями, тобто вони мають спільні або подібні аспекти. Це може призводити до дублювання елементів у переліку та змісті досліджень цих вимірів.

Наприклад, глобальний аспект російсько-української війни може досліджувати її вплив на міжнародну безпеку та геополітичний баланс сил. Регіональний аспект може досліджувати вплив війни на країни, які межують з Україною та росією. Національний аспект може досліджувати вплив війни на громадян України та росії. Тому деякі елементи досліджень можуть дублюватися, оскільки вони входять до різних вимірів. Так, питання про відносини між Україною та росією можуть виникати як у глобальному, так і в національному аспектах, тому вони можуть зустрічатися у дослідженнях різних вимірів.

ктів, що мають широке географічне охоплення та значну взаємодію між країнами та регіонами світу, а також можливості впливу війни на всю планету і населення в цілому, а не тільки на певні території чи національні групи. Це означає, що війна або конфлікт відбувається в кількох регіонах одночасно, впливає на багато країн, і може мати важливі глобальні наслідки. Під таке визначення підпадає й поняття глобального виміру російсько-української війни.

Глобальний вимір війни включає в себе багато аспектів, такі як економічні наслідки, геополітичні зміни, соціальні проблеми та здоров'я населення, збройні конфлікти, боротьбу проти тероризму, інформаційну війну та інші форми взаємодії між країнами та регіонами світу. Глобальний вимір війни також може включати в себе боротьбу за природні ресурси, такі як нафта, газ, вода та інші, а також вплив на довкілля та природні катастрофи, що можуть бути пов'язані з війною.

Такі війни часто мають міжнародний вплив і викликають реакцію країн та міжнародних організацій, стають важливими точками відліку в історії світу та мають довготривалі наслідки. Глобальні війни мають різні причини, вони можуть спричинити значні зміни в політичному ландшафті, в тому числі зміну урядів та режимів, створення нових політичних альянсів та наростання геополітичних конфліктів.

Крім того, глобальні війни здійснюють значний вплив на культурні та соціальні традиції країн, що беруть участь у війні, а також на життя тих, хто проживає в зонах конфлікту, спричиняють масову міграцію населення, порушення прав людини та втрату культурної спадщини.

В цілому, глобальний вимір війни є складним та багатограним явищем, яке може мати значний вплив на життя людей та країн у всьому світі. Тому важливо розвивати стратегії та механізми, які допоможуть зменшити ризики виникнення конфліктів та сприятимуть мирному вирішенню міжнародних суперечок.

Зважаючи на сучасні геополітичні та технологічні реалії, *глобальний вимір російсько-української війни може мати різноманітні форми та прояви*. Однією з таких форм є *економічна війна*, коли країни використовують економічний тиск на інші країни, такі як санкції, щоб досягти своїх політичних цілей. Це може мати серйозні наслідки для економіки та населення країн, які зазнають економічного тиску. В такій формі, як *кібервійна*, країни або хакерські групи використовують комп'ютерні технології для атак

на інфраструктуру, системи комунікації та інші об'єкти в інших країнах. Також можлива *гібридна війна*, яка включає в себе елементи кібервійни, пропаганду та інформаційну війну, спрямовані на дестабілізацію суспільства та зміну політичного курсу країни.

Наступна форма – це *конвенційна війна*, в якій використовується звичайна зброя та техніка, така як танки, авіація, артилерія, зброя піхоти та інші засоби. Ця форма війни може бути дуже смертоносною та має серйозні наслідки для населення та інфраструктури країн.

Нарешті, *ядерна війна*, коли країни використовують ядерну зброю. Це може призвести до глобального наслідку для всього світу, масове знищення населення та радіоактивне забруднення навколишнього середовища.

Виокремимо декілька *елементів, які можуть вважатися складовими глобального виміру війни (в тому числі, й російсько-української)*:

1. Міжнародні відносини: стосунки між країнами можуть впливати на поширення або зменшення конфліктів. Дипломатичні зусилля, такі як мирні переговори, можуть бути ефективними інструментами для запобігання війні.

2. Військові потужності: збройні сили та військова техніка можуть використовуватися як засоби для розв'язання конфліктів або їх запобігання. Вони можуть залучатись до війни залежно від рівня військової потужності країн.

3. Економіка: відносини між країнами в галузі торгівлі та інвестицій можуть бути важливими для запобігання конфліктам. Залежно від рівня залежності країн одна від одної в економічній сфері, вони можуть бути схильні до війни.

4. Соціальні та етнічні конфлікти: наявні розбіжності можуть стати причиною конфлікту між країнами. Розуміння та управління цими розбіжностями можуть запобігти конфліктам.

5. Геополітика: інтереси країн у геополітичному вимірі можуть бути причиною конфліктів, особливо якщо ці інтереси зіткнуться [8].

6. Мас-медіа: засоби масової інформації можуть впливати на ставлення громадськості до конфлікту та на поширення інформації про події.

7. Релігійні та культурні розбіжності: розуміння та повага до культур та релігій можуть допомогти зменшити ризик конфлікту.

8. Політичні системи: різні політичні системи можуть мати вплив на рівень конфлікту між країнами. Так, демократичні країни можуть бути менш схильні до війни, ніж авторитарні країни.

9. Кліматичні зміни: зміна клімату може призвести до нестабільності та конфлікту, особливо

в країнах з обмеженими ресурсами.

10. Гуманітарні кризи: пов'язані з гуманітарними питаннями, такими як голод, бідність, хвороби та переслідування, можуть призвести до конфлікту між країнами.

Урахування цих елементів та вживання відповідних заходів можуть допомогти уникнути війн і конфліктів, а також зменшити ризик глобального виміру війни.

Глобальний вимір війни для України полягає в тому, що конфлікт вже став причиною міжнародної ескалації та наслідків для всього світу. Росія, як велика держава з потужною армією та ядерною зброєю, розв'язала війну, і будь-який конфлікт з нею може мати серйозні наслідки для міжнародної безпеки.

Глобальний вимір війни для України означає можливість втручання інших держав у конфлікт, наприклад, шляхом надання військової допомоги та підтримки. Це вже підтверджується, і може призвести до подальшої ескалації конфлікту та погіршення ситуації в країні.

Крім того, глобальний вимір війни для України, як зазначає А.Х.М. Аль-Хаснаві (Al-Hasnawi, 2022), вже має такі економічні наслідки, як зниження економічного зростання, безробіття, погіршення інфраструктури та збитки для бізнесу [9]. Це може вплинути не лише на Україну, а й на всіх її партнерів та співвітчизників.

Чи можлива була війна між росією та Україною?

Повна відповідь може бути надана з *ретроспективного аналізу причин і наслідків російсько-української війни* та прийняття заходів для її запобігання у майбутньому.

Такий аналіз має включати огляд політичних та економічних чинників, які сприяли розколу відносин між росією та Україною, включаючи конфлікт щодо Криму, залежність України від енергетичних поставок росії, національні питання, відмову від підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. А також військову компоненту та роль міжнародної спільноти й міжнародних організацій у розв'язанні конфлікту, включаючи політичний тиск, санкції та посередництво. Важливими є дослідження причин виникнення конфлікту та дій сторін під час конфлікту, їх мотивацію та переконання, а також їх оцінка своїх дій та дій інших сторін, маніпулювання суспільними настроями та переконаннями. Аналізу підлягають історичні, культурні та етнічні фактори, які могли бути причиною напруження та нападу між країнами; дії та офіційні заяви державних органів, політичних лідерів і

військових, інтерв'ю з учасниками конфлікту, спостерігачами та експертами; міжнародні документи, статистичні дані та звіти з місця подій. А також дослідження різних дій та стратегій, які використовувалися сторонами конфлікту, ефективність військових операцій, техніка ведення війни, реакція цивільного населення та міжнародної спільноти на події вже після початку війни.

Можна зазначити, що конфлікт між росією та Україною у тому чи іншому виді існував завжди, і на протязі багатьох років обидві сторони відмовлялись від компромісу. Цей конфлікт мав багато різних аспектів, включаючи територіальні питання, енергетичну політику, спірні етнічні питання та інше. Особливо напруженими стали відносини між країнами через конфлікт на сході України та анексію Криму росією в 2014 році [10]. До початку 2022 року стан справ на сході України залишався напруженим, але дипломатичні зусилля продовжувались для пошуку мирного вирішення конфлікту. Були проведені так звані переговори "нормандської четвірки" (Україна, росія, Франція та Німеччина), де було узгоджено "пакет з норм щодо врегулювання конфлікту на Донбасі". Однак домовленості не були виконані, хоча національно-безпекові та дипломатичні зусилля й були спрямовані на зменшення напруженості та пошук мирного рішення конфлікту. Принаймні, тоді країни ще якимось знаходили спільне рішення та дотримувалися міжнародних норм і принципів, щоб забезпечити мир та стабільність у регіоні.

Україна та росія є сусідніми державами, їх відносини мають значний вплив на стабільність в регіоні. Будь-який крок у розвитку цих відносин залежить від багатьох факторів, таких як зовнішня політика обох держав, внутрішні політичні процеси, дії міжнародних гравців тощо. Разом із тим, треба пам'ятати, що жодна війна не є розв'язанням проблем.

В чому небезпека глобального виміру війни для України?

Глобальний вимір російсько-української війни для України може мати *серйозні геополітичні наслідки*, оскільки приводить до зростання напруженості між державами та глобальної нестабільності, змін силових балансів, політичних та економічних союзів, погіршення відносин між державами, спричиняє зростання геополітичних ризиків і загроз для безпеки не тільки в Україні, але й в регіоні загалом.

Крім того, глобальний вимір війни вже призвів до збільшення економічної та фінансової нестабільності в Україні, що пов'язано зі зни-

женням інвестицій, розривом економічних зв'язків з іншими державами, а також із зменшенням попиту на українські експортні товари та послуги. Воєнний конфлікт став причиною руйнування інфраструктури, знищення майна та порушення звичайного функціонування економіки.

Глобальний конфлікт призвів до гуманітарної катастрофи та порушення прав людини. Він вже відбивається на житті мільйонів людей, спричинивши появу біженців і переселенців та погіршивши доступ до медичної допомоги, освіти та інших соціальних послуг. Крім того, воєнний конфлікт спровокував збільшення злочинності та порушень прав людини.

Аналіз особливостей війни між росією та Україною

Не зважаючи на розпочаті росією проти України ворожі дії, офіційно війна між країнами не оголошувалась. Це пов'язано зі специфікою сучасних міжнародних відносин, де більшість країн намагаються уникнути прямих війн і використовують інші форми конфліктів, які називаються "гібридними" чи "нестандартними" війнами.

У випадку агресії росії проти України, *конфлікт від самого початку мав характер гібридної війни*, який включає в себе військові, політичні, економічні, інформаційні та інші форми впливу. Він охоплював воєнні дії на Донбасі, а також анексію Криму росією, здійснену у 2014 році, а з 2022 року – носить характер повномасштабного вторгнення.

Гібридна війна, за С. Демедзюк (Demedziuk, 2017), є новим явищем у сучасному світі, і не передбачає оголошення війни, як це було раніше [11]. Це пов'язано з тим, що такі конфлікти можуть мати серйозні наслідки для міжнародної співпраці та безпеки, тому країни намагаються уникнути прямої війни та здійснюють гібридні дії. Отже, хоча війна між росією та Україною фактично триває з 2014 року, вона не оголошується офіційно, оскільки має характер гібридної війни.

Таким чином, *війна між росією та Україною носить характер конфлікту* з декількох причин.

По-перше, конфлікт між росією та Україною не має формального статусу війни, оскільки росія офіційно не оголосила війну проти України. Це означає, що цей конфлікт набуває різних форм і проявів, таких як військові дії, економічний тиск, політична боротьба та інформаційна війна.

По-друге, війна між росією та Україною є конфліктом між державами, які мають складну історію взаємин і різні погляди на світ. Росія та Україна залежать одна від одної в економічному та геополітичному планах, тому конфлікт між

ними не може бути повністю вирішений або проігнорований. На думку С. Демедзюк (Demedziuk, 2017), передісторією конфлікту є політика росії щодо України з 1991 року, коли ця країна здобула незалежність [11].

По-третє, війна між росією та Україною є конфліктом між різними національностями, які мешкають на цих територіях. Історично, ці дві держави мають складну історію взаємин з приводу національностей та мови, що спричинило напруження в цих відносинах.

По-четверте, конфлікт між росією та Україною має глибокі корені в геополітичних та економічних інтересах. Росія бачить Україну як свій впливовий регіон та ключового партнера в сфері транзиту газу до Європи. З іншого боку, Україна прагне розвивати свої демократичні інститути, збільшувати свою незалежність і диверсифікувати свої економічні зв'язки з ЄС та іншими країнами.

По-п'яте, конфлікт між росією та Україною стався на тлі внутрішньої політики обох країн. У росії він був використаний як засіб збільшення популярності російського лідера. Україна ж знаходилася в процесі встановлення нових демократичних засад і боротьби з корупцією, що спричинило зміни в елітних структурах та викликало недовіру з боку росії.

По-шосте, конфлікт між росією та Україною має міжетнічний аспект. На території України є значна кількість російськомовного населення, особливо на сході та півдні країни, де вони становлять більше половини населення Донецької та Луганської областей. Ці регіони стали епіцентром конфлікту, коли вони проголосили свою автономію та розпочали війну з урядом України.

По-сьоме, конфлікт між росією та Україною має міжнародний аспект, оскільки він впливає на стабільність та безпеку в Європі та світі. Російська агресія проти України порушила міжнародні правила та норми, такі як недоторканність територіальної цілісності держав, невтручання внутрішніх справ інших держав, повага до суверенітету та незалежності країн. Росія також порушує угоди про демілітаризовану зону в Криму, що погіршує ситуацію на чорноморському регіоні та загострює відносини між росією та країнами ЄС та НАТО.

Як запобігти небезпеці поширення глобального виміру війни для України?

Запобігти небезпеці глобального виміру війни для України, оскільки війна фактично вже триває в активній фазі понад рік, не можна. Можна тільки спробувати знизити означену небез-

пеку за допомогою різних заходів на різних рівнях – дипломатичному, політичному, військовому, економічному тощо. Дієвими видаються такі кроки, що можуть допомогти у запобіганні поширення конфлікту, глобального виміру російсько-української війни:

1. Дипломатія: важливо зберігати діалог з іншими державами та шукати компроміси. Україна повинна підтримувати зв'язки з міжнародними партнерами та використовувати дипломатичний шлях для вирішення конфлікту.

2. Міжнародний тиск: Україна має активно співпрацювати з міжнародними організаціями, такими як ООН, ЄС, НАТО, та залучати їх до вирішення конфлікту. Міжнародний тиск може впливати на держави, які здійснюють агресію.

3. Захист національної безпеки: Україна повинна зміцнювати свої оборонні потужності та забезпечувати національну безпеку. Це включає в себе підготовку армії, збільшення оборонного бюджету, розробку нових військових технологій та удосконалення системи кібербезпеки.

4. Підтримка міжнародної співпраці: Україна має залучати до співпраці регіональних і міжнародних партнерів, таких як країни Європи та США, для розробки спільних заходів щодо запобігання конфлікту та забезпечення миру й стабільності.

5. Пошук політичного компромісу та мирних рішень конфліктів: важливо вирішувати конфлікти мирним шляхом, шукаючи компромісні рішення та зберігаючи діалог з усіма зацікавленими сторонами.

6. Захист прав людини та демократичні реформи: Україна має зміцнити свою демократію та захистити права своїх громадян, що допоможе зменшити небезпеку ескалації конфлікту.

7. Збереження обороноздатності: Україна повинна зберігати та зміцнювати свою обороноздатність, бути готовою до нападів.

8. Економічна стабільність: зміцнення економіки та розвиток співпраці з іншими країнами може допомогти зменшити небезпеку глобального конфлікту.

Наслідки воєнного конфлікту між росією та Україною

У конфлікті між росією та Україною глобальний вимір війни може мати різноманітні форми. Більше того, він, як зазначають І.І. Котулас та В. Пиштай (Kotoulas, Pusztai, 2022), має геополітичний вимір, так як росія та Україна мають велике значення для багатьох країн у світі [12]. Це вже призвело до підтримки кожної зі сторін іншими країнами, які мають інтереси у цьому ре-

гіоні. Так, на стороні України виступають США, Велика Британія, Польща, Німеччина, Франція, країни Балтії та інші – станом тільки на 24.02.2022 року 48 держав і такі міжнародні організації, як ЄС, НАТО, ОБСЄ, ООН [13]. Навпаки, Росію підтримали у вторгненні Венесуела, М'янма, Нікарагуа, Сирія, КНДР, Еритрея, Білорусь, Іран, Куба та Киргизстан.

Окрім того, глобальний вимір російсько-української війни спричинив доміно-ефект, який може призвести до зростання конфліктів у багатьох інших країнах. Так, конфлікт між росією та Україною може поширитись на сусідні країни (наприклад, Молдову та Придністров'я, Угорщину), які мають етнічні зв'язки з Україною або росією.

Деякі можливі наслідки такого конфлікту включають:

1. Людські жертви та поранення: війна вже привела до численних втрат людських життів і травм серед цивільних і військових.

2. Економічні втрати: війна завдала значні економічні втрати для обох країн, у тому числі втрати виробництва, зниження рівня інвестицій та господарської активності.

3. Руїнування інфраструктури: військовий конфлікт призвів до значного пошкодження мереж транспорту, електропостачання, водопостачання та іншої інфраструктури.

4. Політична нестабільність: військовий конфлікт спричинив політичну нестабільність в обох країнах та регіоні, зі збільшенням ризику ескалації конфлікту та поширення впливу на сусідні країни.

5. Гуманітарна криза: війна привела до значного погіршення гуманітарної ситуації в обох країнах, епідемій, зміни міграційних потоків, внутрішніх переміщень населення, коли люди змушені залишати свої домівки та переїжджати в інші частини країни або за кордон, та інших гуманітарних проблем.

6. Глобальний вплив: військовий конфлікт між росією та Україною може мати значні наслідки для міжнародної спільноти, зокрема, викликати різноманітні наслідки для геополітики та міжнародних відносин. Військовий конфлікт, на думку В. Раттен (Ratten, 2023), може мати серйозні геополітичні наслідки для обох країн, регіону та світу в цілому, зокрема, зміну стратегічних інтересів, позицій та відносин між країнами та регіонами [14].

7. Зміна балансу сил: конфлікт може призвести до зміни балансу сил у регіоні та на світовій арені, зокрема, до небезпечного збільшення впливу росії, зниження впливу Заходу та під-

римки для інших країн зі східної Європи.

8. Реакція міжнародної спільноти: військовий конфлікт вже спричинив різноманітні реакції міжнародної спільноти, включаючи санкції, збройні блокади, дипломатичні тиски та інші заходи.

9. Підвищення рівня насильства: війна може привести до збільшення рівня насильства у регіоні та світі, включаючи терористичні акти, кібератаки та інші дії.

Ці наслідки можуть бути довготривалими та потребувати значних зусиль для відновлення ситуації й зміцнення міжнародної стабільності.

Регіональний вимір російсько-української війни

Регіональний вимір війни – це конфлікт, який відбувається в певному регіоні, залучаючи країни та організації, які знаходяться та працюють у цьому регіоні. Регіональний тип війни має обмежений масштаб і не веде до глобальних наслідків, які відчуває весь світ у випадку глобального конфлікту.

Регіональний конфлікт може виникати між двома або більше країнами регіону та включати в себе конфлікти між національними, етнічними та релігійними групами, політичними партіями та іншими суспільними групами. Він може мати різний ступінь насильства, від невеликих військових зіткнень до повномасштабного військового конфлікту.

Регіональний вимір війни для України полягає в тому, що на території країни відбувались збройні конфлікти та напади на окремі регіони з боку збройних формувань. Найбільш відомими регіональними конфліктами в Україні були війна на сході України, де з 2014 року тривали збройні бої між українською армією та російсько-підтримуваними сепаратистськими силами, а також конфлікти в Одеській, Донецькій та Херсонській області.

Регіональний вимір війни має серйозні наслідки для країн і регіону, такі як загибель людей, порушення прав людини, руйнування інфраструктури та економіки, переміщення населення тощо. Такі наслідки можуть мати довготривалі ефекти на регіон та його жителів, впливати на стабільність і безпеку у сусідніх регіонах.

Регіональний конфлікт може збільшуватись і перерости в глобальний конфлікт, якщо він не контролюється вчасно та ефективно. Тому, вирішення регіонального конфлікту та забезпечення миру й стабільності в регіоні є важливою задачею міжнародної спільноти.

Регіональні конфлікти можуть бути вирішені

за допомогою дипломатичних зусиль, миротворчих операцій, переговорів і застосуванням економічних санкцій.

Які регіональні конфлікти мали місце в Україні?

За останні часи Україна стикалась із кількома регіональними конфліктами. Найбільш відомі з них:

1. Конфлікт на Донбасі – території на сході України, де з 2014 року тривав збройний конфлікт між урядовими військами та проросійськими сепаратистами.

2. Конфлікт на півдні Одеської області – у зоні Придністров'я, де протистояли українські силовики та місцеві етнічні румуни.

3. Конфлікт на Херсонщині – у зоні кордону з Кримом, де протистояли українські силовики та російські окупаційні війська.

4. Конфлікт на Закарпатті – у зоні кордону з Угорщиною, де існувало напруження між українцями та угорцями щодо мовних та національних питань.

5. Конфлікт у Криму – окупованому росією півострові, де місцеві кримськотатарські громади та українці стикались з репресіями з боку окупаційної влади.

6. Конфлікт у Слов'янську – в підконтрольному самопроголошеній ДНР місті та прилеглих територіях до липня 2014 року, коли урядові сили повернули контроль над містом.

7. Конфлікт у Луганську – у тому ж році в підконтрольних самопроголошеній ЛНР деяких районах області.

8. Конфлікт на Закарпатті – у місті Мукачево у 2015 році сталася збройна зустріч між угорською націоналістичною організацією та українськими силовиками, яка призвела до загибелі людей.

9. Конфлікт у Ковельському районі – у 2019 році на Закарпатті на території Ковельського району сталася збройна зустріч між українськими силовиками та членами націоналістичного угруповання, яке заявляло про відстоювання національних інтересів.

10. Конфлікт на Донбасі – це найбільший регіональний конфлікт в Україні, який почався в 2014 році після анексії Криму росією. На сході України протистояли українські урядові сили та сепаратистські угруповання, які отримують підтримку з боку росії. Конфлікт відзначався численними порушеннями перемир'я, актами насильства та порушеннями прав людини. За даними ООН, з початку конфлікту загинуло понад 13 тисяч людей. З 2022 року конфлікт за агресивного широкомасштабного вторгнення

росії переріс у війну.

11. Конфлікт на південному заході України – у 2014 році в Одеській області та на заході Миколаївської області виникли протистояння між українськими націоналістичними групами та російською меншістю, що призвели до загибелі десятків людей.

12. Конфлікт у Криму – після анексії Криму росією в 2014 році, на південному заході України виникли конфлікти між українською меншістю та російськими окупаційними владами. В результаті викрадень, побиттів та політичних репресій було виселено багато українців з Криму, а також зникли безвісти багато осіб.

Ці конфлікти негативно впливають на економічний розвиток регіонів, загрожують безпеці громадян, викликають напруження між різними соціальними та етнічними групами, мають національні та етнічні складові, пов'язані з питаннями територіального розподілу та владних повноважень. Вони створюють значну загрозу стабільності та миру в Україні й потребують розв'язання дипломатичними, політичними та силовими засобами.

З цього приводу П. Перейра, В. Чжао, Л. Симочко, М. Инасио, И. Богунович, Д. Барсело (Pereira, Zhao, Symochko, Inacio, Bogunovic and Barcelo, 2022) підкреслюють, що "ескалація цього конфлікту створює серйозні загрози для досягнення цілей сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй не тільки для країн, які безпосередньо залучені до конфлікту, але й для інших країн, що особливо розвиваються, які більш вразливі перед економічною кризою" [15].

У чому небезпека регіонального виміру війни для України?

Небезпека регіонального виміру війни для України означає загрозу територіальній цілісності та суверенітету країни, а також безпеці всієї європейської та світової спільноти. Україна має важливе геополітичне значення, тому будь-який конфлікт на її території може мати далекосяжні наслідки для міжнародної політики та безпеки.

Регіональний конфлікт може стати причиною руйнування інфраструктури, погіршення економічного стану регіону та всієї країни, загострення соціальних проблем та людських страждань. Регіональний вимір війни для України створює загрозу здоров'ю та життю людей, зокрема, внаслідок військових дій, обстрілів та бомбардувань, а також порушення прав людини, включаючи права на життя, свободу та безпеку.

Регіональний вимір війни для України викли-

кає погіршення економічного стану в зоні конфлікту, виникнення соціальних проблем, зокрема, примушення мільйонів людей виїжджати зі своїх домівок та шукати притулку в інших регіонах країни. Регіональний вимір війни створює загрозу для безпеки всієї країни, оскільки збройні конфлікти можуть поширюватися на інші території.

Як запобігти небезпеці регіонального виміру війни для України?

Запобігання небезпеці регіонального виміру війни для України забезпечується комплексом заходів на декількох рівнях:

1. Дипломатичний рівень: досягнення домовленостей та угод з іншими країнами, які забезпечують мир і стабільність у регіоні. Україна може звернутися до міжнародних організацій, таких як ООН, Європейський союз та інші, щоб залучити їхню увагу до конфлікту на Сході України та наголосити на необхідності мирного врегулювання конфлікту.

2. Політичний рівень: підтримка та зміцнення демократичних процесів в Україні, в тому числі розбудова правової держави, боротьба з корупцією та зміцнення громадянського суспільства. Реформи у системі управління, децентралізація та забезпечення прав людини можуть зменшити напруженість та забезпечити більшу підтримку з боку місцевого населення.

3. Економічний рівень: розвиток місцевої економіки та забезпечення соціальної стабільності для зменшення соціальної напруженості й підтримки сепаратистських сил і можливості конфлікту між регіонами.

4. Військовий рівень: зміцнення здатності військових сил і розвиток системи національної безпеки, щоб мати змогу відстояти свої територіальні права та нейтралізувати будь-яку загрозу. Забезпечення безпеки на кордонах допомагає зменшенню ризику проникнення в Україну озброєних формувань із сусідніх країн.

5. Культурний рівень: сприяння толерантності та взаєморозумінню між народами та регіонами в Україні, що зменшує напруження відносин і можливість конфлікту.

6. Міжнародний рівень: залучення міжнародних партнерів та організацій до підтримки України й мирного врегулювання конфліктів у регіоні, міжнародних спостерігачів до зони конфлікту.

Національний вимір російсько-української війни

Національний вимір війни – це сукупність політичних, соціальних, економічних, культурних і психологічних аспектів, які визначають відноси-

ни між державою та народом в умовах війни, визначають роль і значення війни для держави та її народу й впливають на сприйняття війни нацією та її готовність до військових дій. Під таке визначення підпадає й поняття національного виміру російсько-української війни.

Термін "національний вимір війни" не має стандартної та однозначної визначеності. Він включає в себе формування національної ідентичності, національну мобілізацію та організацію громадськості, підготовку національних військ і готовність до оборони й підтримку бойових дій, забезпечення їх необхідними ресурсами та технологіями, створення військової техніки та зброї, забезпечення фінансування війни, залучення волонтерів, підтримку військових, які беруть участь в конфлікті. А також боротьбу з пропагандою, дезінформацією та кібернетичними атаками, які можуть бути використані для дестабілізації національної безпеки, боротьбу з корупцією та іншими загрозами, що можуть знижувати готовність нації до військової оборони.

Національний вимір війни є важливим аспектом будь-якого конфлікту, оскільки національна підтримка та готовність до оборони є ключовими факторами для досягнення перемоги. Національний вимір російсько-української війни описує роль, яку громадяни та національна інфраструктура відіграють у військовому конфлікті. Цей вимір війни важливий для країн, які проводять військову операцію на власній території або відстоюють свою територіальну цілісність.

Основними елементами національного виміру війни є:

1. Політичний вимір – питання, пов'язані з метою війни, стратегією та дипломатією держави, а також із взаємодією між політичним і військовим лідерством. Вплив війни на політичну систему держави, зокрема на зовнішню та внутрішню політику.

2. Економічний вимір – ресурси, які держава може виділити на війну, такі як гроші, матеріали, продовольство, енергія та інші. А. Гупта (Gupta, 2022) виділяє економічні наслідки війни, такі як зниження економічного зростання, підвищення безробіття, зниження рівня життя населення та інші [16].

3. Військовий вимір – здатність держави до бойових дій, така як кількість та якість військових сил, військова техніка, зброя та інше.

4. Моральний вимір – суспільна підтримка війни, громадянська мобілізація, воля до перемоги та відданість національним ідеалам.

5. Інформаційний вимір – засоби інформа-

ційної війни, такі як пропаганда, дезінформація, контрінформація, психологічна війна та інше. Використання інформаційних технологій військовими силами та контролю інформацією під час війни.

6. Соціальний вимір – здатність нації до збереження соціальної стабільності, включаючи підтримку родин воїнів, організацію військової медицини та інших соціальних послуг. Зміни в суспільстві внаслідок війни, втрата житла, надання допомоги військовим ветеранам та інші.

7. Культурний вимір – збереження національної ідентичності, культурного надбання та інших культурних цінностей в умовах війни. Вплив війни на культурну спадщину, мову, національну культуру та інші культурні аспекти.

8. Геополітичний вимір – геополітичні інтереси держави та її позиція в світовій політичній системі.

9. Екологічний вимір – екологічні наслідки війни, такі як забруднення довкілля та природних ресурсів, втрата біорізноманіття.

10. Історичний вимір – історичні традиції та спадщина держави й народу, а також вплив війни на історичну пам'ять та національну ідентичність.

11. Гуманітарний вимір – захист прав людини під час війни, зокрема захист цивільних населення, біженців та військовополонених. Здійснення гуманітарної та медичної допомоги, харчування, водопостачання та інші.

12. Технологічний вимір – використання новітніх технологій та розробка нових військових технік і зброї.

13. Правовий вимір – дотримання міжнародного права та національного законодавства під час війни.

14. Психологічний вимір – вплив війни на психологічний стан населення, військових та політичних лідерів, військовополонених та інших учасників війни.

15. Релігійний вимір – вплив війни на релігійні переконання, релігійна толерантність та повага до інших релігійних груп.

16. Науково-технічний вимір – розробка та використання новітніх науково-технічних досягнень під час війни, таких як нові збройні системи, технології розвідки та інші.

Ці елементи національного виміру війни взаємодіють між собою і визначають її успішність, що передбачає їх належне врахування та розробку стратегії, яка забезпечує успіх війни на всіх рівнях. Важливо зазначити, що війна завжди має серйозні наслідки для нації та людства в цілому, тому вирішення будь-яких конфліктів має

ґрунтуватися на мирних дипломатичних шляхах.

Як діяти Україні під час війни?

Під час війни Україні треба діяти комплексно та координовано, зосереджуючись на захисті своїх громадян, території та суверенітету. Основні завдання включають:

1. Забезпечення безпеки та стабільності в країні, зокрема, громадян та інфраструктури: утримання армії та збройних сил у належному стані, збільшення ефективності військових операцій, підтримку поліції, спецслужб та інших відповідних структур, зміцнення правопорядку та контролю за озброєнням, розвиток оборонної промисловості та обороноздатності країни, забезпечення захисту населення від ворожих нападів. Належний захист населення в зоні конфлікту та забезпечення їм доступу до необхідних ресурсів, включаючи їжу, воду, ліки та медичну допомогу. Організація розподілу гуманітарної допомоги та створення ефективної системи її доставки до нужденних. Евакуація населення, особливо у зоні конфлікту, забезпечення притулку для тих, хто залишився, забезпечення об'єднання для медичних закладів і лікарів, які надають допомогу постраждалим тощо.

2. Міжнародна дипломатія: залучення міжнародної спільноти до підтримки України, звернення до міжнародних судів, створення альянсів та об'єднань з іншими країнами з метою допомоги у захисті території та суверенітету, а також у відновленні країни та зміцненні національної безпеки. Це може бути фінансова допомога, надання експертної допомоги з розвитку економіки та відновлення інфраструктури.

3. Соціальний захист: населення, зокрема, ветеранів війни та постраждалих від конфлікту, забезпечення підтримки військовослужбовців та їх родин, зокрема, основних потреб і покращення умов служби та медичного обслуговування, потреб у військовому спорядженні та харчуванні, допомога постраждалим від війни та евакуйованим із зони бойових дій, підтримка біженців і внутрішньо переміщених осіб. Забезпечення доступності житла, освіти, медичної допомоги та інших послуг.

4. Інформаційна політика: поширення достовірної інформації про військові дії, протистояння інформаційній війні та протидія дезінформації. Забезпечення належної роботи інформаційних каналів, щоб уникнути поширення паніки та негативних настроїв серед населення.

5. Економічний розвиток: забезпечення стабільності економіки та збереження й ефективне

використання ресурсів, зокрема бюджетних коштів, залучення зовнішньої допомоги та підтримці інвестицій у країну, зменшення залежності від імпорту, розвиток внутрішнього ринку. Це може включати підтримку малих і середніх підприємств, залучення іноземних інвесторів, забезпечення ефективної роботи фінансових установ, а також розвиток інновацій та наукових досягнень. Важливо здійснювати реформи в економіці, політиці та соціальній сфері, щоб забезпечити стійкий розвиток держави після завершення конфлікту та підвищення життєвого рівня населення. Такі реформи можуть включати модернізацію інфраструктури, покращення бізнес-клімату, боротьбу з корупцією.

6. Національне єднання та зміцнення ідентичності країни: забезпечення національної єдності та морального духу громадян, підтримка патріотичного настрою населення. Забезпечення належного дотримання прав людини та захист громадян від дискримінації на будь-яких підставах. Це може включати в себе підтримку культурних заходів, сприяння мовній політиці, розвиток національних традицій та історії. Необхідно продовжувати працювати над забезпеченням прав людини та свободи слова, що зміцнить демократичні інститути та відображає європейські цінності, на яких ґрунтується сучасна Україна.

Як Україні перемогти росію у війні?

Перемога у війні залежить від багатьох факторів, таких як:

1. Підтримка національної єдності та зміцнення громадянського суспільства: збереження національного духу і здатності до боротьби, це важливий фактор у боротьбі проти агресії. Українці повинні залишатися єдиною нацією, що бореться за своє майбутнє, зберігати свій національний дух і готовність до боротьби за незалежність та територіальну цілісність України.

2. Ефективне керівництво: українські лідери мають бути рішучими та дієвими в управлінні країною під час війни. Вони повинні бути здатні координувати дії військових, дипломатичних та економічних відомств, а також забезпечити підтримку населення.

3. Міжнародна підтримка: Україна повинна залучити підтримку міжнародного співтовариства, щоб зменшити вплив росії та забезпечити необхідні ресурси для ведення війни. Наприклад, міжнародні санкції проти росії можуть бути ефективним інструментом для зменшення російської агресії та забезпечення безпеки України.

4. Потужна та ефективна армія: Україна повинна забезпечити військову підготовку своїх військ необхідними засобами, включаючи високоякісну зброю та техніку, а також використовувати сучасні технології та методи військової діяльності, забезпечувати високу мотивацію та готовність бійців до захисту країни.

5. Інформаційна війна: Україна повинна забезпечити ефективну інформаційну політику, яка допоможе контролювати інформаційний простір та популяризувати свої інтереси та цінності як унітарної держави.

6. Розвиток економіки та підвищення конкурентоспроможності: Україна повинна зробити все можливе для розвитку своєї економіки та підвищення конкурентоспроможності на міжнародному рівні. Це може включати реформування податкової системи, залучення іноземних інвестицій, підтримку малих і середніх підприємств, розвиток інфраструктури та інші заходи, які допоможуть забезпечити стабільний розвиток країни.

Як Україна може відродитись після війни?

Після війни відродження України буде надзвичайно складним завданням, оскільки країна потребуватиме відновлення як економічної, так і соціальної інфраструктури. Одним із перших кроків на шляху відродження буде реконструкція та відновлення зруйнованих інфраструктурних об'єктів і житлових будівель, що постраждали від військових дій. Важливо забезпечити соціальний захист громадян, у тому числі ветеранів війни та сімей загиблих і тих, хто постраждав від війни, втратив майно, рідних або здоров'я. Необхідно забезпечити якісну медичну допомогу, підтримку у психологічному та фізичному відновленні, надати доступ до освіти та робочих місць.

Одним із найважливіших кроків на шляху відродження України є забезпечення миру та безпеки на території країни, політична стабільність і мирне врегулювання конфлікту. Це можна здійснити за допомогою дипломатичних зусиль, підтримки міжнародних союзів та організацій, а також підвищення готовності власних військових сил і розвитку оборонної промисловості.

Уряд повинен працювати над забезпеченням прав людини, зокрема національних меншин, та розвивати громадянське суспільство. Необхідно також здійснювати реформи в сфері правосуддя, боротьби з корупцією, управління державними ресурсами, економіки, освіти, охорони здоров'я, соціальної сфери, культури та політи-

ки. Реформи мають сприяти зростанню економіки та підвищенню її конкурентоспроможності на світових ринках, підтримці малого та середнього бізнесу, розвитку інноваційних технологій та залученню інвестицій від міжнародних організацій та держав-партнерів.

Узагалі, відродження України після війни потребує комплексного та довготривалого підходу. Це, як сьогодні вже видно, буде складним і тривалим шляхом створення кращого майбутнього для нашої держави.

Висновки

1. Глобальний вимір російсько-української війни є важливою та актуальною темою для досліджень в сучасному світі. Ознаки, форми, прояви та елементи глобального виміру війни дозволяють зрозуміти різні аспекти конфлікту, а аналіз особливостей війни між росією та Україною – прослідкувати хід подій та розглянути особливості війни у цьому контексті. Глобальний вимір війни для України полягає в загрозі територіальній цілісності та суверенітету держави, а також загрозі міжнародній безпеці та стабільності. Війна негативно впливає на економіку, соціальну сферу та розвиток країни.

2. Історичні факти та політичні реалії свідчать, що війна між росією та Україною була можливою, адже росія традиційно вважала і продовжує вважати Україну своєю сферою впливу та має імперські амбіції.

3. Небезпека глобального виміру війни для України полягає в загрозі національній безпеці та територіальній цілісності держави. Війна спричиняє гуманітарну катастрофу, знижує рівень життя населення та національної економіки, зменшує міжнародний статус України. Потребує комплексного підходу та співпраці з міжнародною спільнотою, а також зусиль самої України.

4. Небезпека поширення глобального виміру війни для України запобігається розвитком дипломатичних зусиль, забезпеченням безпеки на кордонах, національним єднанням і готовністю населення до небезпек війни, вдосконаленням системи національної безпеки та оборони.

5. Наслідки воєнного конфлікту між росією та Україною мають країновий та регіональний вимір. Такими є гуманітарна криза, економічні втрати, порушення безпеки держави, втрата життів і поранення бійців й мирного населення.

6. Російсько-українська війна є важливим елементом регіональної безпеки та стабільності – росія військово втрутилася в Україну, оголо-

сивши анексію Криму, та підтримуючи сепаратистські рухи на сході України. Цей конфлікт має великий вплив на сусідні країни, призвів до збільшення напруги в регіоні та погіршення відносин між росією та багатьма країнами світу, та став причиною збільшення ролі регіональних акторів, таких як НАТО, Європейський Союз та ОБСЄ, які намагаються мирним шляхом врегулювати конфлікт. На сьогоднішній день російсько-українська війна продовжується, і ніхто не знає, коли вона закінчиться та які будуть наслідки для регіону та світу в цілому.

7. Регіональний вимір війни для України полягає в тому, що конфлікти відбуваються на її території та в її прилеглих регіонах, спричиняють гуманітарну кризу та порушують права людини. Регіональний вимір війни має економічні наслідки, так як порушує нормальну функцію економіки в регіоні та в країні загалом.

8. Україна була свідком кількох регіональних конфліктів, які мають важливе значення для місцевих жителів та міжнародної спільноти. Розв'язання цих конфліктів потребує багато зусиль і співпраці різних сторін. Треба зробити все можливе, щоб уникнути подальшого насильства та захистити права людей, які постраждали від конфліктів. Крім того, необхідно знайти політичні рішення, які задовольнять потреби всіх сторін конфлікту та забезпечать мир і стабільність у регіоні.

9. Небезпека регіонального виміру війни для України полягає в тому, що конфлікти створюють загрозу національній безпеці та суверенітету держави, призводять до зниження виробництва, втрати ринків збуту й погіршення соціально-економічного стану місцевого населення та збільшення безробіття. Регіональний конфлікт може підірвати довіру до владних структур та призвести до подальшої політичної кризи.

10. Запобігання небезпеці регіонального виміру війни для України можливе прийняттям комплексу заходів забезпечення миру та стабільності на території країни та її прилеглих регіонах. Основні напрямки таких заходів можуть бути наступними: зміцнення національної безпеки та обороноздатності країни, дипломатичні зусилля для мирного врегулювання конфлікту, політична стабільність і місцеве самоврядування, соціально-економічний розвиток і врегулювання соціальних конфліктів, взаємодія міжнародної спільноти, захист для населення та мобілізація ресурсів.

11. Російсько-українська війна має значний національний вимір, який проявляється в полі-

тичному, економічному та соціальному житті обох країн. Основними ознаками щодо національного виміру цієї війни є поглиблення існуючих соціальних і політичних розколів в українському суспільстві, наростання антиросійських настроїв і зростання національної самосвідомості в Україні, руйнування економічних зв'язків між Україною та Росією, посилення спроб Росії змінити геополітичну ситуацію, повномасштабна агресія Росії проти України.

12. Національний вимір війни включає в себе різні аспекти національної ідентичності та інтересів країни, включаючи культурні, соціальні, економічні та політичні фактори. Національний вимір війни визначається тим, як кожна країна оцінює свої національні інтереси та прагне до їх досягнення під час війни. Розуміння цього поняття може допомогти у кращому аналізі причин війни та її наслідків для різних націй для вироблення більш обґрунтованої політики щодо збереження миру та міжнародної безпеки.

13. Під час війни успішна їй протидія та захист національних інтересів України вимагає комплексної стратегії, яка включає в себе не тільки військову, але й дипломатичну, економічну та соціальну складові. Важливою частиною такої стратегії є також зміцнення національної єдності та мобілізація всіх ресурсів країни на захист власної території та національних інтересів.

14. Щоб Україна перемогла Росію у війні, вона повинна змінити свою стратегію та підвищити ефективність військової діяльності. Для цього важливо забезпечити якісне укомплектування та навчання військ, підвищити рівень технічного забезпечення та забезпечити ефективне взаємодію між військовими та цивільними структурами. Важливим є зміцнення національної єдності та підтримка українського народу. Це можна зробити шляхом збереження національної

ідентичності, розвитку культурного та освітнього потенціалу країни та залучення громадськості до рішення важливих національних питань, залучення підтримки з боку міжнародної спільноти.

15. Для відродження України після завершення війни Україна повинна зосередитись на реконструкції та відновленні економіки, соціальної та політичної стабільності. Для цього прийняти комплексну стратегію залучення інвестицій, розвитку бізнесу та технологій, що забезпечить стійкий розвиток країни; відновити міжнародні зв'язки та партнерство з іншими державами, забезпечити безпеку та стабільність в регіоні, зосередитись на розвитку освіти та науки, культури та туризму.

16. Подальшого аналізу потребує не лише військово-політична ситуація, а й економічний стан країни, соціальна сфера, рівень життя населення та здатність країни до здійснення реформ і модернізації. Тільки об'єктивна оцінка стану речей та визначення пріоритетів дозволяють планувати дії, щоб забезпечити успіх нашої держави в майбутньому.

Конфлікт інтересів

Автор заявляє про відсутність потенціального конфлікту інтересів, пов'язаного з його обов'язками як члена редколегії, що могло би стати причиною упередженості дослідження. Стаття піддана незалежному рецензуванню відповідно до правил журналу. Не виявлено жодних конфліктів інтересів, що могли би вплинути на об'єктивність результатів дослідження, що описані в науковій статті.

Вираз вдячності

Дослідження виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт Харківського національного університету внутрішніх справ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. IV Всеукраїнська науково-практична конференція "Політичні процеси сучасності: глобальний та регіональний виміри". 30.10.2022. <https://ipiend.gov.ua/novyny/iv-vseukrainska-naukovo-praktychna-konferentsiia-politychni-protsepy-suchasnosti-hlobalnyj-ta-rehionalnyj-vymiry/?print=Y>
2. Хилько М. Україна – Росія: мотивації, потенціал, перспективи розвитку взаємин. Аналітична записка програми Російські та Білоруські студії Ради зовнішньої політики "Українська призма" в рамках проекту Інституційного розвитку аналітичних центрів за підтримки Посольства Швеції в Україні, Ініціативи відкритого суспільства для Європи (OSIFE) та Міжнародного фонду "Відродження". 2021. 26 с. http://prismua.org/wp-content/uploads/2021/09/Ukraine_Russia.pdf
3. Світова гібридна війна: український фронт / за заг. ред. В. П. Горбуліна. К.: НІСД, 2017. 496 с. <http://resource.history.org.ua/item/0013707>
4. Згуровський М. Україна у глобальних вимірах сталого розвитку. *Дзеркало тижня*. № 19. 20-26.05.2006. <https://kpi.ua/620-7>
5. Брусенцева О. А. Глобальні виклики російсько-української війни. *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects*: Scientific

- monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2022. С. 840-847. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-103>
6. Чальцева О. М. Глобальний вимір публічної політики. *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Сер. "Політологія"*. 2015. Вип. 28. С. 133-137. <https://periodicals.karazin.ua/politology/article/view/5840/5379>
 7. Зазуляк З. Американська ідентичність: глобальний вимір. *Гуманітарні візії*. 2016. Вип. 2 (2). С. 19-23. <https://doi.org/10.23939/shv2016.02.019>
 8. Панасенко Г. С., Ковальчук С. Є. Геоконфліктне положення України: сусідський рівень. *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Серія "Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм"*. 2019. Вип. 10. С. 36-40. <https://doi.org/10.26565/2310G9513G2019G10G03>
 9. Ahmed Hassan Majhool Al-Hasnawi. (2022). The Russian-Ukrainian war and its implications for international security: a geopolitical vision. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 9, 177-192. <https://zienjournals.com/index.php/tjm/article/view/2051>
 10. Російсько-український конфлікт: стан, наслідки, перспективи розвитку подій (Аналітична доповідь Центру Разумкова). *Безпека і оборона*. 2014. № 5-6 (148-149). С. 2-39. https://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD148-149_2014_ukr.pdf
 11. Demedziuk, S. (2017). The new dimension of war – the Ukraine conflict. *Security and Defence Quarterly*, 14(1), 91-109. <https://doi.org/10.35467/sdq/105406>
 12. Ioannis E. Kotoulas, Wolfgang Puzstai. Geopolitics of the war in Ukraine. *FAINST Report 2022 - #4. 76 p.* <https://www.aies.at/download/2022/Geopolitics-of-the-War-in-Ukraine-FINAL.pdf>
 13. 48 держав підтримали Україну після російського вторгнення. 24.02.2022. <https://galychyna.if.ua/analytic/48-derzhav-pidtrimali-ukrayinu-pislya-rosiyskogo-vtorgnennya/>
 14. Ratten, V. (2023). The Ukraine/Russia conflict: Geopolitical and international business strategies. *Thunderbird International Business Review*, 65(2), 265-271. <https://doi.org/10.1002/tie.22319>
 15. Paulo Pereira, Wenwu Zhao, Lyudmyla Symochko, Miguel Inacio, Igor Bogunovic, Damia Barcelo. The Russian-Ukrainian armed conflict will push back the sustainable development goals. *Geography and Sustainability*, Vol. 3, Iss. 3, September 2022, Pages 277-287. <https://doi.org/10.1016/j.geosus.2022.09.003>
 16. Arvind Gupta. Economic Dimensions of Russia-Ukraine War. 25.06.2022. <https://www.vifindia.org/article/2022/june/25/economic-dimensions-of-russia-ukraine-war>

REFERENCES

1. IV Vseukrayinska naukovo-praktychna konferentsiya "Politychni protsesy suchasnosti: hlobalnyy ta rehionalnyy vymiry" [IV All-Ukrainian Scientific and Practical Conference "Political Processes of Modernity: Global and Regional Dimensions"]. (30.10.2022). <https://ipiend.gov.ua/novyny/iv-vseukrainska-naukovo-praktychna-konferentsiia-politychni-protsesy-suchasnosti-hlobalnyj-ta-rehionalnyj-vymiry/?print=Y> (in Ukr.).
2. Khylyko, M. (2021). *Ukrayina – Rosiya: motyvatsiyi, potentsial, perspektyvy rozvytku vzayemyn* [Ukraine - Russia: motivations, potential, prospects for the development of relations]. Аналітична записка програми Російські та Білоруські студії Ради зовнішньої політики "Українська призма" в рамках проекту Інститутського розвитку аналітичних центрів за підтримки Посольства Швейцарії в Україні, Ініціативи відкритого суспільства для Європи (OSIFE) та Міжнародного фонду "Відродження". http://prismua.org/wp-content/uploads/2021/09/Ukraine_Russia.pdf (in Ukr.).
3. Horbulin, V. P. (Red.). (2017). *Svitova hibrydna viyna: ukrayinskyy front* [Global hybrid war: the Ukrainian front]. Kyiv: NISD. <http://resource.history.org.ua/item/0013707> (in Ukr.).
4. Zhurovskyy, M. (2006). Ukrayina u hlobalnykh vymirakh staloho rozvytku [Ukraine in global dimensions of sustainable development]. *Dzerkalo tyzhnya*, (19). (20-26.05.2006). <https://kpi.ua/620-7> (in Ukr.).
5. Brusyentseva, O. A. (2022). Hlobalni vykyky rosiysko-ukrayinskoyi viyny [Global challenges of the Russian-Ukrainian war]. In: *The Russian-Ukrainian war (2014-2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects*: Scientific monograph. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", (s. 840-847). <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-103> (in Ukr.).
6. Chaltseva, O. M. (2015). Hlobalnyy vymir publichnoyi polityky [Global dimension of public policy]. *Visnyk KHNU im. V.N. Karazina. Ser. "Politohiya"*, (28), 133-137. <https://periodicals.karazin.ua/politology/article/view/5840/5379> (in Ukr.).
7. Zazulyak, Z. (2016). Amerykanska identychnist: hlobalnyy vymir [American Identity: A Global Dimension]. *Humanitarni vizyiv*, 2(2), 19-23. <https://doi.org/10.23939/shv2016.02.019> (in Ukr.).
8. Panasenko, H. S., & Kovalchuk, S. YE. (2019). Heokonfliktne polozhennya Ukrayiny: susidskyy riven [Geokonflikt position of Ukraine: neighborhood level]. *Visnyk KHNU im. V.N. Karazina. Seriya "Mizhnarodni*

- vidnosyny. Ekonomika. Krayinoznavstvo. Turyzm*", (10), 36–40.
<https://doi.org/10.26565/2310G9513G2019G10G03> (in Ukr.).
9. Ahmed Hassan Majhool Al-Hasnawi. (2022). The Russian-Ukrainian war and its implications for international security: a geopolitical vision. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 9, 177–192.
<https://zienjournals.com/index.php/tjm/article/view/2051>
 10. Rosiysko-ukrayinskyy konflikt: stan, naslidky, perspektyvy rozvytku podiy (Analychna dopovid Tsentru Razumkova) [The Russian-Ukrainian conflict: state, consequences, prospects for the development of events (Analytical report of the Razumkov Center)]. *Bezpeka i oborona*, 2014, 5–6(148–149), 2–39.
https://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD148-149_2014_ukr.pdf (in Ukr.).
 11. Demedziuk, S. (2017). The new dimension of war – the Ukraine conflict. *Security and Defence Quarterly*, 14(1), 91–109. <https://doi.org/10.35467/sdq/105406>
 12. Ioannis E. Kotoulas, Wolfgang Puzstai. Geopolitics of the war in Ukraine. FAINST Report 2022 - #4. 76 p. <https://www.aies.at/download/2022/Geopolitics-of-the-War-in-Ukraine-FINAL.pdf>
 13. 48 derzhav pidtrymaly Ukrainu pislya rosiyskoho vtorhnennya [48 countries supported Ukraine after the Russian invasion]. (24.02.2022). <https://galychyna.if.ua/analytic/48-derzhav-pidtrimali-ukrayinu-pislya-rosiyskogo-vtorqnennya/> (in Ukr.).
 14. Ratten, V. (2023). The Ukraine/Russia conflict: Geopolitical and international business strategies. *Thunderbird International Business Review*, 65(2), 265–271. <https://doi.org/10.1002/tie.22319>
 15. Paulo Pereira, Wenwu Zhao, Lyudmyla Symochko, Miguel Inacio, Igor Bogunovic, Damia Barcelo. The Russian-Ukrainian armed conflict will push back the sustainable development goals. *Geography and Sustainability*, Vol. 3, Iss. 3, September 2022, Pages 277-287.
<https://doi.org/10.1016/j.geosus.2022.09.003>
 16. Arvind Gupta. Economic Dimensions of Russia-Ukraine War. 25.06.2022.
<https://www.vifindia.org/article/2022/june/25/economic-dimensions-of-russia-ukraine-war>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАТТЮ (ARTICLE INFO)

Published in:
 Форум права: 74 pp. 52–67 (1).

Related identifiers:
 10.5281/zenodo.7016665
http://forumprava.pp.ua/files/052-067-2023-1-FP-Zozulia_7.pdf
http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2023_1_7.pdf

License (for files):
[Creative Commons Attribution 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Received: 20.01.2023
Accepted: 17.02.2023
Published: 24.02.2023
Available online: 24.02.2023

Cite as:

Зозуля, І. В. (2023). Глобальний, регіональний та національний виміри російсько-української війни. *Форум Права*, 74(1), 52–67.
<http://doi.org/10.5281/zenodo.7016665>

Zozulia, I. V. (2023). Hlobalnyy, rehionalnyy ta natsionalnyy vymiry rosiysko-ukrayinskoyi viyny [Global, Regional and National Dimensions of the Russian-Ukrainian War]. *Forum Prava*, 74(1), 52–67.
<http://doi.org/10.5281/zenodo.7016665>